

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ
KATEDRA EKONOMIKY A MANAGEMENTU CHEMICKÉHO A
POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU**

**ÚPRAVA LIDSKÝCH PRÁV ČESKÉ
REPUBLICY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Martina Hlaváčková

VEDOUCÍ PRÁCE: JUDr. Ing. Jiří Klavík

2009

**UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF CHEMICAL TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF ECONOMY AND MANAGEMENT
OF CHEMICAL AND FOOD IDUSTRY**

**MODIFICATION OF HUMAN RIGHTS IN
CZECH REPUBLIC**

BACHELOR WORK

**AUTHOR: Martina Hlaváčková
SUPERVISOR: JUDr. Ing. Jiří Klavík**

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta chemicko-technologická
Katedra ekonomiky a managementu chemického a potravinářského průmyslu
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina HLAVÁČKOVÁ**
Studijní program: **B2807 Chemické a procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ekonomika a management chemických a potravinářských podniků**

Název tématu: **Úprava lidských práv v České republice**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Vymezení základních pojmů, lidská práva a jejich historický vývoj.
2. Struktura lidských práv, práva občanská, politická sociální a další.
3. Rozbor právní úpravy lidských práv ve struktuře občanská, politická, sociální a další práva.
4. Zhodnocení právní úpravy lidských práv.
5. Shrnutí a závěr.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. Balaš, V., Blahož, J., Klíma, K.: Srovnávací ústavní právo, ASPI, Praha, 2007.
2. Blahož, J.: Sjednocující se Evropa a lidská a občanská práva, ASPI, Praha, 2005.
3. Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek, V.: Ústavní systém České republiky. Základy českého ústavního práva, Prospektum, Praha, 2002.
4. Hubálková, E.: Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika. Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva, Linde, Praha, 2003.
5. Klíma, K.: Ústavní právo. Aleš Čeněk, Plzeň, 2006.
6. Pomahač, R.: Evropské právo, Univerzita Karlova, Praha, 2003.

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Ing. Jiří Klavík

Katedra ekonomiky a managementu chemického a potravinářského průmyslu

Datum zadání bakalářské práce: 20. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 26. června 2009

prof. Ing. Petr Lošťák, DrSc.

děkan

L.S.

Ing. Lenka Branská, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. února 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 11.6.2009

Hlaváčková Martina

Ráda bych vyjádřila poděkování JUDr. Ing. Jiřímu Klavíkovi, který byl vedoucím této bakalářské práce za jeho připomínky, konzultace a cenné rady při zpracovávání zadaného tématu.

Abstrakt

V Bakalářské práci se zaměřuji na úpravu lidských práv v České republice. Nejprve jsme se zaměřila na vymezení lidského práva, kde se zabývám také vývojem lidského práva od jeho počátku.

Prostřednictvím Listiny základních práv a svobod jsem provedla rozdělení lidských práv. Je možné je rozčlenit na osobní práva a svobody, politická práva, sociální, hospodářská a kulturní práva, práva národnostních menšin, ale také právo na soudní a jinou ochranu.

V další části jsem se zaměřila na rozbor právní úpravy lidského práva na území České republiky, kde jsem přímo sledovala některé dokumenty platné na našem území. Mezi tyto dokumenty patří například Listina základních práv a svobod, Ústava České republiky, Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, kulturních a sociálních právech a mnoho dalších dokumentů a listin.

V poslední části jsem se zabývala zhodnocením právní úpravy lidského práva v České republice, kde se zabývám státními orgány, které řeší problematiku lidských práv, popřípadě dohlíží na jejich dodržování.

Klíčová slova

lidská práva, Listina základních práv a svobod, Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o hospodářských, kulturních a sociálních právech

Abstract

In my semestral project I focus on modification of human rights in the Czech Republic. My first aim was to define human rights and also their evolution from the beginning.

By means of the Bill of Rights, I classified the human rights. It can be divided into individual rights and liberties, political rights, social, economic and culture rights, rights of the minorities, but also the right to defence and to trial.

The second part of my project focuses on the analysis of legal regulations of human rights in the Czech Republic where I personally traced some of the documents valid in our country. Within these documents fall for example the Bill of Rights, the Constitution of the Czech Republic, the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and many other documents.

The last part of my project deals with evaluation of legal regulations of human rights in the Czech Republic where I am concerned with the authorities settling the problems of human rights and monitoring their enforcement.

Key Words

human rights, Bill of Rights, Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights

ABSTRAKT	7
ABSTRACT	8
ÚVOD	10
1. VYMEZENÍ LIDSKÝCH PRÁV	11
1.1 Lidská práva.....	11
1.2 Rozdělení lidských práv	12
1.3 Vývoj lidských práv	13
2. ČLENĚNÍ LIDSKÝCH PRÁV	17
2.1 Generace lidských práv	17
2.2 Základní lidská práva a svobody	18
2.2.1 Osobní práva a svobody	18
2.2.2 Politická práva	20
2.2.3 Sociální, hospodářská a kulturní práva	21
2.2.4. Práva národnostních menšin	22
2.2.5 Právo na soudní a jinou ochranu	23
2.2.6 Práva nová	24
3. ZAKOTVENÍ LIDSKÝCH PRÁV V PRÁVNÍM ŘÁDU ČESKÉ REPUBLIKY	26
3.1 Ústava České republiky	26
3.2 Listina základních práv a svobod.....	27
3.3 Všeobecná deklarace lidských práv	30
3.4 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.....	31
3.5 Listina základních práv Evropské Unie nebo-li Evropská Charta.....	32
3.6 Mezinárodní pakty	34
3.7 Ochrana lidského práva.....	34
4. ZHODNOCENÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY LIDSKÝCH PRÁV	38
ZÁVĚR	41
POUŽITÁ LITERATURA:	43

Úvod

V současné době je oblast lidského práva neustále se vyvíjející a zajímavou oblastí. Z tohoto důvodu jsem se zaměřila ve své bakalářské práci na téma „Úprava lidských práv v České republice.“

Hlavním účelem této práce, kterou jsem vytvořila, je uvést základní přehled listin a dokumentů, které vytvářejí právní rámec, který upravuje toto právo na území České republiky.

Cílem této práce je zaměřit se na rozbor jednotlivých právních úprav lidského práva. Toto téma je velmi zajímavé a důležité, protože, aniž si to uvědomujeme, je součástí našeho každodenního života, ale také ovlivňuje život každého z nás.

Dalším cílem této práce je zaměřit se na Listinu základních práv a svobod, tzv. Evropskou úmluvu, Všeobecnou deklaraci lidských práv a další mezinárodně platné dokumenty, které upravují lidská práva na území České republiky.

Další podstatnou součástí této práce je zaměření pozornosti na jednotlivé způsoby ochrany lidských práv, která je zaručena v Ústavě České republiky pomocí nezávislé soudní moci. A také na Evropský soud pro lidská práva, ke kterému se občan České republiky za určitých podmínek může také odvolat, protože na našem území je v platnosti tzv. Evropská úmluva (Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod).

1. VYMEZENÍ LIDSKÝCH PRÁV

Lidská práva jsou důležitým znakem demokratického právního státu. Veškeré subjekty jsou si rovny v právech, a to také souvisí s tím, že lidská práva jsou zároveň právy přirozenými, a proto jsou součástí života každého z nás.

1.1 Lidská práva

Právo je konkrétní mezilidský vztah, který vzniká účinnou normou zahrnující více osob [24]. Představuje soubor norem, které udávají závazně obecná pravidla, která upravují společenské vztahy. Tyto normy uvádějí osoby do vzájemného právního vztahu. Právní normy jsou stanovovány státem a ten následně zabezpečuje jejich dodržování pomocí státních orgánů. Úprava těchto právních norem může být vynucena. Právo platné na území určitého státu je nazýváno právem pozitivním.

Lidská práva vycházejí z univerzální identity osobnosti a jsou založena na zásadě rovnosti všech lidských bytostí. Jejich objektivní povaha znamená, že nejsou jednotlivcům poskytována skrze zvláštní statut, na který by se bylo možno odvolat, nýbrž že se v zásadě pojí pouze s lidskou osobností jako takovou (či v určitých případech – s příslušností k určité definované skupině) [17].

Každý jedinec má práva bez ohledu na rasu, náboženství, pohlaví a další odlišnosti. Náleží každé fyzické osobě a vznikají již jejím narozením, nejsou ovlivňovány hranicemi jednotlivých států, jsou tedy platná vždy, všude a pro každého jedince.

Vyvinuly se z práv přirozených, které existují nezávisle na státní moci. Tato přirozená práva náleží každé živé bytosti. V současné době lidská práva také ovlivňují mravní hodnoty společnosti. Proto je zapotřebí zajímat se o lidská práva z pohledů více vědních oborů a nejen z pohledu právní vědy, aby bylo možné komplexní poznání a pochopení lidských práv.

Lidská práva není možné převést ani darovat jiné osobě ani za úplatu. Také není možné, aby lidská práva byla podstoupena někomu jinému. Je to dáno tím, že tato práva jsou nezczitelná. Dalším znakem je nepromlčitelnost, která zaručuje, že lidská práva nezanikají způsobem běžným v právu soukromém. Nepromlčitelnost lidských práv tedy zaručuje jejich stálou platnost. Jsou nezrušitelná, uplynutím doby nezanikají a také státní moc je může pouze uznat, deklarovat, ale naopak je nemůže zrušit ani prohlásit za neplatná. Nezadatelnost

lidských práv spočívá v tom, že není možné je podstoupit jinému jedinci ani vložit do zástavy, naopak nikdo je nemůže pomínout nebo se jich vzdát [9].

Jsou garantována jak v ústavách jednotlivých států, tak v mezinárodních dokumentech. Jednotlivé státy nemají za úkol pouze zakotvit katalog lidských práv, ale také zabezpečit jejich dodržování. Můžeme je začlenit mezi jeden ze základních pilířů Ústavy České republiky. Lidská práva jsou v České republice součástí ústavního pořádku. Ochrana lidských práv a svobod je zaručena nezávislou soudní mocí ve státě, ale také Evropským soudem pro lidská práva.

Lidská práva je možné začlenit do práv veřejných. Veřejné právo upravuje vztahy mezi státními orgány a občany, ale také mezi státními orgány navzájem. Je zde nerovnost stran, kde je státní orgán oproti ostatním subjektům nadřazen. Dále je také možné začlenit lidské právo mezi subjektivní práva. Subjektivní právo je založeno na principu, že každý určitý subjekt se chová určitým způsobem podle právních norem, které jsou udávány právem objektivním. Od jednotlivých subjektů je zapotřebí dodržování povinností, které jsou stanoveny právními normami. Dojde-li k nedodržení nebo porušení těchto povinností, má tento subjekt právo se obrátit na státní orgány, aby mohlo dojít k vynucení státní mocí.

1.2 Rozdělení lidských práv

Lidská práva lze členit různými způsoby. Jedním z možných způsobů [5] je jejich následující členění:

- a) osobní práva a svobody,
- b) soukromý statut osoby,
- c) duchovní svobody, veřejné svobody a politická práva,
- d) hospodářská, sociální a kulturní práva.

Mezi osobní práva svobody náleží hlavně právo na život, které je velmi důležité a od něj jsou odvozena všechna další práva. Do této skupiny je dále možné zařadit zákaz otroctví, konání nucených prací, zákaz mučení a nevolnictví. Mezi osobní práva také patří rovnost před zákonem nebo právo na zákonnou ochranu. Každé osobě náleží právo mít práva.

Základ soukromého statutu osoby je tvořen zákazem zasahování do rodiny, soukromého života jedince nebo korespondence. Můžeme sem také zařadit práva ochrany osobnosti. Mezi další důležitá práva patří právo založit rodinu od určitého věku, ale také právo vlastnit věci.

Mezi duchovní svobody, veřejné svobody a politická práva se řadí právo projevovat své náboženství nebo víru. Dalším právem je právo shromažďovací a sdružovací. Důležitým právem je také právo na svobodu myšlení. Každá osoba od určitého věku má právo svobodně volit své zástupce. Volební právo každého člověka je všeobecné, přímé, rovné a musí být vykonáváno tajným hlasováním.

Hospodářská, sociální a kulturní práva zahrnují právo na svobodnou volbu povolání, ochranu proti nezaměstnanosti, právo na odpočinek a zotavení po práci. Je možné do této skupiny zařadit také právo na příznivé životní prostředí včetně práva na informace o stavu životního prostředí.

1.3 Vývoj lidských práv

Lidská práva vycházejí z přirozených práv. Přirozená práva jsou kvalitativní nároky živoucího tvora na jedinečný život [2]. Tato přirozená práva jsou základem podstaty všech jednotlivých forem života. Dříve se jednalo o biologické, etologické a ekologické nároky, které ovlivňovala pouze příroda. Poté nastalo období, kdy člověk se svým vývojem začal oddělovat od přírody a tím došlo k odlišným nárokům na jeho život.

První dokument, který se zabýval problematikou lidských práv, vznikl v roce 1100 v Anglii za vlády Jindřicha I. Jeho název byl Charter of Libeies neboli Listina svobod. Tento dokument vznikl po jeho nástupu na anglický trůn, v tomto dokumentu jsou omezeny pravomoci panovníka zákony a je zde brán zřetel na zájmy církve a také šlechty, proto i tento dokument zajišťoval církvi a šlechtě určité svobody.

Následoval dokument, který vycházel z Listiny svobod, byl vytvořen v roce 1215 také v Anglii, a to za vlády krále Jana. Jedná se o dokument Magna Charta Liberatum neboli Velká listina práv a svobod. Omezoval některé pravomoci panovníka, jsou zde vyjmenovány práva šlechty, církve a měst, především města Londýna. Jejich hlavním a pro ně nejdůležitějším právem bylo právo na odvolání se proti nezákonnému uvěznění. Magna Charta Liberatum

byla sepsána v latinském jazyce. Bylo vytvořeno několik jejích verzí, protože byla následujícími panovníky Anglie postupně upravována. Poslední úprava byla provedena v roce 1297 za vlády Eduarda I., tato verze byla dochována do současnosti.

V roce 1689 byl vytvořen dokument Bill of Rights, který potvrdil práva anglického parlamentu, byl vydán Vilémem Oranžským. Tento dokument se i v dnešní době považuje za základní kámen parlamentní demokracie.

V průběhu 17. a 18. století byla rovnost všech lidí řešena v rámci školy přirozeného práva. Tato škola vycházela z myšlenky, že člověk má svá přirozená práva, a to nezávisle na státní moci. Z myšlenek této školy vychází například Deklarace nezávislosti Spojených států amerických.

Další dokumenty upravující lidská práva vznikaly v době osvícenství, které bylo přibližně v druhé polovině 18. století. V této době začínají být utvářeny první Listiny práv. Mezi velmi významné dokumenty patří Deklarace nezávislosti Spojených států amerických ze dne 4. 7. 1776. Vycházela z toho, že lidé si jsou rovni a že každý člověk má určitá a nezczitelná práva. Jejím přijetím však nebylo na území Spojených států amerických zrušeno otroctví. To bylo zrušeno až následně, po válce Severu proti Jihu. Ale ani po jeho zrušení nedošlo k všeobecné rovnosti veškerých obyvatel. Černošští obyvatelé museli ještě v nedávné minulosti bojovat o svá práva a s tím také spojenou rovnoprávnost, která náleží každé osobě. Vyvrcholením boje černochoů za zrovnoprávnění je zvolení Baracka Obamy prezidentem Spojených států amerických.

Další významný dokument vznik na evropském kontinentu na území Francie a nesl název Deklarace práv člověka a občana. Byla přijata dne 26. 8. 1789. Deklarace prošla mnoha úpravami, a proto bylo vytvořeno několik jejích verzí. Podle této deklarace se lidé rodí svobodní a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech. V tomto dokumentu jsou kromě práv uvedeny také jednotlivé povinnosti, které je zapotřebí dodržovat.

Po druhé světové válce byla Organizací spojených národů dne 10. 12. 1948 přijata Všeobecná deklarace lidských práv. Všechny lidské bytosti označuje za svobodné a rovnoprávné bez ohledu na pohlaví, rasu, národnost a náboženství [22]. Deklarace není právně závazná, přesto je velmi významným dokumentem. Dala inspiraci k dalšímu rozvoji katalogů lidských práv v ústavních rádech mnoha zemí celého světa. Vliv Všeobecné

deklarace lze zaznamenat například v ústavách Itálie (1947), Německa (1949), ale také v naší Listině základních práv a svobod (1991) a mnoha dalších ústavách jednotlivých států.

Mezi významné dokumenty o lidských právech lze zařadit také dva pakty, které byly přijaty v rámci Organizace spojených národů v roce 1966. Jedná se o Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Všeobecná deklarace lidských práv rovněž výraznou měrou ovlivnila mezinárodní dokumenty o lidských právech. Mezi tyto dokumenty patří také Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla přijata dne 4. 11. 1950 v rámci Rady Evropy, ve znění pozdějších dodatků (tzv. protokolů), kterými byla změněna nebo doplněna. Dosud bylo přijato celkem 14 protokolů. Ale některé z těchto protokolů na území České republiky nebyly ještě ratifikovány. Vyplyvají z ní povinnosti státům, které ji ratifikovaly. V podstatě jde o všechny evropské státy (s výjimkou např. Běloruska). Tato Úmluva, která bývá označována jako Evropská úmluva, je součástí právního řádu České republiky. V případě, že dojde k porušení práv, která jsou uvedena v Evropské úmluvě, je možné odvolat se k Evropskému soudu pro lidská práva, který má své sídlo ve Štrasburku. K tomuto soudu je možné se odvolat pouze v případě, že jsme již vyčerpali všechny pokusy o nápravu v rámci vnitrostátního soudního systému a od posledního rozhodnutí neuplynula doba šesti měsíců.

V rámci práva Evropské unie je významným dokumentem Charta základních práv Evropské unie. Byla přijata dne 7. 12. 2000. Původně se předpokládalo, že se stane součástí tzv. Evropské Ústavy (Smlouvy o Ústavě pro Evropu). Protože s ní nesouhlasily dva členské státy Evropské unie – Francie a Nizozemí, nedošlo k jejímu přijetí. V současné době probíhá ratifikační proces tzv. Lisabonské smlouvy, podle které se má stát Charta závazným dokumentem pro všechny členské státy Evropské unie. Tím dojde k završení procesu formování závazného katalogu základních práv v rámci Evropské unie.

Významnou funkci mají dnes různá sdružení, která se zabývají dodržováním lidských práv buď na území daného státu, nebo celosvětově. Jejich snahou je řešit problémy, které se týkají lidských práv, globálně neboli celosvětově. V České republice je to například organizace Člověk v tísni, Liga lidských práv a Nesehnutí. Zřejmě nejvýznamnější je mezinárodní organizace Amnesty International. Jde o celosvětové hnutí, které sleduje

dodržování lidských práv po celém světě. Iniciuje také kampaně proti jejich porušování a snaží se zjednat nápravu jejich porušování.

2. ČLENĚNÍ LIDSKÝCH PRÁV

Jakékoliv právo je vždy možné rozdělit pouze subjektivním způsobem, jelikož je možné jedno konkrétní právo začlenit do více skupin, například právo vlastnické je možné přiřadit do práva občanského, ale také práva lidského, protože právo vlastnit majetek je uvedeno také v Listině základních práv a svobod. Z toho tedy vyplývá, že lidská práva jsou úzce spjata s právy občanskými.

2.1 Generace lidských práv

Lidská práva je možné rozčlenit podle značné řady jednotlivých hledisek. Mezi tradiční a nerozlučnou teorii patří známá teorie generací lidských práv [18]. Jedním příkladem je rozdělení podle historického hlediska do tří generací:

- I. generace – obsahuje osobní, občanská a politická práva, která byla deklarována v obdobích buržoazních revolucí,
- II. generace – hospodářská, sociální a kulturní práva, jejichž základy byly položeny v období liberalismu, který byl ovlivněn vlivem dělnického nebo sociálního hnutí,
- III. generace – práva, která se nově utvářejí, neboli jsou také označována jako moderní práva, ale také se jedná o práva, která jsou označována jako práva solidarity.

Ohledně třetí generace jsou vedeny spory, proto s nejnovějším členěním přichází Naděžda Šišková, která lidská práva rozčlenila do čtyř generací [18].

- I. generace – práva směřující k ochraně lidského života důstojnosti,
- II. generace – politická práva a svobody,
- III. generace – hospodářská (ekonomická), sociální a kulturní práva,
- IV. generace – práva nově se utvářející, jejichž povaha je smíšená.

2.2 Základní lidská práva a svobody

Jak bylo uvedeno dříve, lidská práva náleží každému jedinci, vznikají narozením fyzické osoby, nejsou ovlivněny hranicemi jednotlivých států, jelikož jejich ochrana je podřízena mezinárodněprávním zárukám. Listina základních práv a svobod je zakotvena v ústavním pořádku České republiky a je jedním ze základních dokumentů, které upravují lidská práva na území České republiky, byla přijata dne 16. 12. 1992. Na území České republiky je v současné době také možné provést základní rozdělení lidských práv a svobod podle Listiny základních práv a svobod, a to následujícím způsobem.

2.2.1 Osobní práva a svobody

Tato práva a povinnosti charakterizují postavení každého člověka, a tím je ve společnosti utvořen základní právní rámec jeho práv a svobod. Povinnosti mohou být ukládány jen na základě zákona, a to pouze v jeho mezích, které jsou v něm vymezeny a zároveň nesmí být porušena základní práva, která byla přijata jako součást ústavního pořádku České republiky. Základní lidská práva jsou vymezena v druhé hlavě Listiny základních práv a svobod. Hlavním znakem je způsobilost: Každý je způsobilý mít práva [22]. Část této způsobilosti vzniká již narozením člověka a můžeme ji označit jako způsobilost k právům a povinnostem. Na rozdíl od toho způsobilost k právním úkonům nebo naopak k protiprávním úkonům je vázaná zletilostí. V případě zletilosti je již možné svým jednáním zakládat, měnit nebo naopak rušit právní vztahy.

Mezi základní práva je možné zařadit především právo na život [22]. Patří mezi nejpřirozenější lidská práva. Každá osoba má právo na život, a to i před jeho narozením. Žádnou osobu není možné zbavit jejího života, proto také došlo ke zrušení trestu smrti. Listina nepřipouští jakékoliv jednání, které by mohlo ohrozit život, ale přitom by toto jednání nebylo považováno za jednání trestné. V právním řádu České republiky jsou stanoveny případy, kdy lze připravit druhou osobou život. Mezi tyto případy řadíme nutnou obranu k ochraně vlastního života, odvrácení nebezpečí v situacích krajní nouze nebo oprávněné použití služební zbraně příslušníky policie apod.

K dalším významným základním lidským právům patří nedotknutelnost osoby a jejího soukromí[11]. Podle Listiny základních práv a svobod nesmí být nikdo mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Tato svoboda

ale může být za určitých podmínek porušena například v případě účelů trestního řízení, dá-li souhlas soud nebo v přípravném trestním řízení státní zástupce.

Listina základních práv a svobod garantuje osobní svobodu [22]. Podle čl. 8 Listiny základních práv a svobod nesmí být nikdo trestně stíhán nebo zbaven své svobody jiným způsobem, než který je vymezen v zákoně. Tuto problematiku řeší trestní řád podle zákona č. 141/1961 Sb. V tomto článku jsou vymezeny orgány činné v trestním řízení, především Policií České republiky a dalšími subjekty bezpečnostních a policejních organizací na území České republiky. Podle Listiny základních práv a svobod je možné obviněného nebo podezřelého z trestné činnosti zadržet jen v případě, který je stanoven zákonem. Zadržena osoba musí být seznámena s důvody svého zadržení a vyslechnuta. Listina stanoví, že nejpozději do 48 hodin musí být propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu.

Pro každou osobu je důležitá nedotknutelnost jejího vlastnictví, které je shodné s právem vlastnickým. Úpravou vlastnického práva se zabývá druhá hlava Listiny základních práv a svobod v čl. 11, který uvádí, že každý člověk má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu [7]. Dalším základním právem je zajištění rovnosti všech vlastníků. Ale na druhé straně nesmí být vlastnické právo zneužito k újmě práv dalších osob a je zapotřebí zamezit rozporu mezi vlastnickým právem fyzické osoby a zákonem, který chrání obecné zájmy. Ustanovení § 193 trestního zákona stanoví, že jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné provést ve veřejném zájmu, v mezích zákona nebo za přiměřenou náhradu.

Listina základních práv a svobod zajišťuje ochranu proti nuceným pracem a službám, protože nikdo nesmí být podroben nucené práci nebo službě. Mezi výjimky, na které se toto ustanovení nevztahuje, patří práce, která je ukládána podle zákona a zadávána v rámci výkonu trestu odnětí svobody nebo při vykonávání trestu, který nahrazuje odnětí svobody.

Dále je možné do této skupiny začlenit veškerá práva, ve kterých je člověk charakterizován jako bytost, a tyto práva také určují jeho postavení v přírodě a společnosti. Mezi tyto práva je tedy možné zařadit nedotknutelnost obydlí, svobodu pobytu a pohybu, ale také svobodu myšlení svědomí a náboženského vyznání.

2.2.2 Politická práva

Politickými právy se zabývá Listina základních práv a svobod ve druhé hlavě. Jsou upravena ve člancích 17 až 23. Listina základních práv a svobod přejala základní myšlenky ze Všeobecné deklarace lidských práv, ale také z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Oba tyto dokumenty byly vytvořeny v rámci Organizace Spojených Národů. Politická práva mají zajistit svobodnou a rovnou soutěž politických sil, které se v demokratické společnosti nacházejí. Tím se demonstruje odstup lidských (základních) práv a svobod od občanských práv a svobod demokratických [7]. Některá politická práva mohou být také současně právy občanskými, proto není možné provést jejich přesné rozdělení, ale pouze subjektivní členění.

Do politických práv můžeme začlenit svobodu projevu a právo na informace, které jsou součástí Listiny základních práv a svobod a kterými se zabývá v čl. 17, ve kterém je uvedeno, že svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny každému člověku a ten má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, ale také i jiným způsobem.

Petiční právo je znakem demokratického státu, je upraveno Listinou základních práv a svobod. Je zaručeno ve věcech veřejného nebo jiného společenského zájmu. Každý má právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány nebo na orgány samosprávy s žádostmi a stížnostmi [22]. Petiční právo je omezeno tím, že nesmí zasahovat do činnosti nezávislých soudů a také nesmí vést k vyzývání k porušení základních práv a svobod, které jsou zaručeny v Listině.

Právo shromažďovací je začleněno v Listině základních práv a svobod v čl. 19, který uvádí, že právo shromažďovací je zaručeno, ale pouze v tom případě, pokud probíhá pokojně. Toto právo lze omezit zákonem v případech shromáždění na veřejných místech, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná, pro ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného pořádku, zdraví, mravnosti, majetku, nebo pro bezpečnost státu. Shromáždování však nesmí být podmíněno povolením orgánu veřejné správy [22].

Podle Listiny základních práv a svobod je zaručeno svobodně se sdružovat, protože každý má právo spolu s jinými osobami se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. Také opravňuje občany k zakládání politických stran nebo politických hnutí. Výkon sdružovacího práva je možné zamezit pouze v případech, které jsou stanoveny

zákonem, a to především jedná-li se o bezpečnost státu nebo také předcházení trestných činů a pro zajištění ochrany práv druhých osob.

Mezi základní politická práva řadíme právo volební, které je upraveno v čl. 21 Listiny základních práv a svobod. V České republice probíhá především svobodná volba zástupců, neboli nepřímá demokracie, každá osoba má právo svobodně si zvolit své zástupce. Volby se musejí konat v pravidelných intervalech, nesmí přesáhnout volební období, které je stanoveno zákonem. Volební právo je všeobecné, rovné přímé a tajné.

Idea politického pluralismu je řešena Listinou základních práv a svobod. Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti[22].

2.2.3 Sociální, hospodářská a kulturní práva

Sociální práva občanů České republiky jsou řešeny ve čtvrté hlavě ve člancích 26. až 35. Sociální, hospodářská a kulturní práva je možné zahrnout do práv fyzických osob či občanů, které řeší ekonomickou, vzdělávací, ekologickou sféru a také sociální vztahy. Tato práva jsou také upravena v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Jsou odlišná, protože většinou požadují materiální plnění ze strany státu, a proto musí být tyto nároky přímo stanoveny zákonem.

Každá osoba má svobodnou volbu se rozhodnout, zda chce pracovat a jakou práci by chtěla vykonávat nebo zda chce podnikat. Nikdo nemůže být k práci nucen. Občan, který nemůže toto právo ze své viny realizovat, například z důvodu závažného zranění, tak mu náleží nárok na přiměřené zabezpečení od státu podle výše, kterou stanoví zákon. Dále jsou zaručeny příznivé pracovní podmínky především v případě práce žen, mladistvých a osob zdravotně postižených.

Mezi základní ústavní úpravy v oblasti kulturních práv je řazeno právo na vzdělání, podle kterého náleží každé osobě právo na vzdělání, po určitou dobu je stanovena i povinná školní docházka. Vzdělání v rámci České republiky je bezplatné v rámci základních a středních škol, pokud se jedná o školy, kde je zřizovatelem stát. Další školy je možné zřizovat jen za určitých podmínek, které jsou stanoveny zákonem, tyto školy poskytují vzdělání za úplatu. V České republice je dosud i vysokoškolské vzdělání poskytováno

bezplatně, pokud není překročena doba maximálního studia. Při jejím překročení musí studenti zaplatit stanovené poplatky. Vedle toho existují v České republice soukromé školy, kde je vzdělání standardně poskytováno za úplatu.

Každý má právo na ochranu svého zdraví. Je založeno na veřejném zdravotním pojištění. Každé osobě náleží právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky podle zákona, který ho upravuje. Tento zákon zahrnuje například preventivní či ambulantní léčbu, preventivní péči, poskytování léčivých přípravků, dopravu nemocných a náhradu cestovních nákladů a podobně.

Každý má právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele. Výše pomoci by měla být taková, aby alespoň zajistila základní životní podmínky [22].

2.2.4 Práva národnostních menšin

Národnostní menšinu je možno chápat jako společenství občanů České republiky žijících na území České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo[8]. Občanům, kteří tvoří národnostní a etnické menšiny, je zaručen všestranný rozvoj, umožnění rozvíjení vlastní kultury, možnost rozšíření a přijímání informací v jejich mateřském jazyce a umožněné sdružování v národních sdruženích. Tato práva jsou upravena třetí hlavou Listiny základních práv a svobod, podle této listiny nesmí být nikomu na újmu jeho příslušnost ke kterékoliv etnické nebo národnostní menšině. Občanům, kteří náleží k určitým etnickým nebo národnostním skupinám podle podmínek stanovených zákonem, náleží práva. Patří sem například právo na vzdělání v mateřském jazyce, právo užívat tohoto jazyka v úředním styku nebo právo na účast při řešení věcí týkajících se etnických a národnostních menšin.

2.2.5 Právo na soudní a jinou ochranu

Právelem na soudní popřípadě jinou ochranu se zabývá pátá hlava Listiny základních práv a svobod, konkrétně články 36 až 40. Každý má právo se domáhat určitým stanoveným postupem nezávislého a nestranného soudu, v určitých případech se může jednat i o jiný orgán. Může také požadovat náhradu škody, která mu byla způsobena nezákonným rozhodnutím soudu nebo jiného státního orgánu. Je také možné obrátit se na soud v případě, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, v tomto případě dochází k přezkoumání zákonnosti, pokud nestanoví zákon jinak [22].

Předmětem práva na soudní ochranu je jakékoli právo osoby právního řádu [8], který je stanoven ústavně a především je zakotvený v Listině základních práv a svobod. Po stránce procesní se jím zabývá zejména občanský soudní řád, podle kterého je upraveno řízení před soudem, a to v občanskoprávním řízení. Jeho kvalita je důležitá, protože na něm závisí, jakým způsobem a jakou rychlostí je poskytována ochrana práv fyzickým a právníckým osobám. Občanské soudní řízení lze vymezit jako postup soudu, účastníků řízení, případně dalších zúčastněných subjektů při projednávání a rozhodování věcí patřících do civilní pravomoci, jehož cílem je poskytnutí ochrany subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům[6]. V současné době je v platnosti soudní řád, který byl vytvořen v roce 1963 (zákon č. 99/1963 Sb.). Mezi další významné dokumenty, které upravují právo na soudní ochranu, patří Ústava ČR s Listinou. Společně tvoří ústavní pořádek České republiky.

Právo na spravedlivý proces je založeno na principu, že soud nesmí zvýhodňovat jednu stranu na úkor strany druhé. Toto právo také v sobě koncentruje záruky jednoho ze základních principů právního státu, a sice že každá fyzická a právnícká osoba má mít možnost obrátit se na soud k ochraně svých práv, což je možné za předpokladu, že stát plní svoje funkce a závazky z nich vyplývající a takové orgány na svém území zřídí [22].

Mezi práva na soudní a jinou právní ochranu náleží právo na tlumočnicka pro toho, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk. V tomto případě nastává povinnost orgánů, které jsou činné v trestním řízení, aby zajistily přítomnost a činnost tlumočnicka v takovém jazyce, který dotyčná osoba uvede jako mateřský jazyk nebo jazyk, který ovládá. Činnost tlumočnicka se nevztahuje pouze na výsledky, ale také přípravné jednání, řízení před soudem v kterémkoliv jeho stadiu. Základem realizace tohoto práva v trestním řízení stanoví trestní řád, které

potřebné písemnosti je zapotřebí obviněnému předložit, ale není to nutné v případě, pokud obviněný prohlásí, že příslušný dokument nevyžaduje. Právo na tlumočníka nenáleží pouze osobám, které jsou neznalé českého jazyka, ale také osobám hluchoněмым.

Právo na veřejné projednání věci je „všeobecným požadavkem na transparentnost soudní moci, veřejnou kontrolu i potenciální výchovnou činnost soudu [Nález Ústavního soudu České republiky č. 269/1996Sb., ve věci návrhu na zrušení ustanovení § 250f občanského soudního řádu]. Z toho vyplývá, že k vyloučení veřejnosti může dojít pouze v zákonem stanovených případech. Je zapotřebí zajistit, aby nedocházelo k průtahům v soudních řízeních. Toto právo je zakotveno v Listině základních práv a svobod, konkrétně v jejím 38 článku. Který také dále stanoví, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci [22].

2.2.6 Práva nová

Právo na ochranu spotřebitele vychází z Charty základních práv Evropské unie. Podstatou tohoto práva je vyrovnání vztahu mezi dodavatelem a spotřebitelem. V tomto vztahu má spotřebitel výrazně slabší postavení oproti dodavateli, který má zpravidla vyšší právní vědomí, více peněžních prostředků na právní zastoupení apod. Na zboží se vztahuje záruční doba dva roky. Z toho také vyplývá, že například dodací podmínky zboží nemohou být pouze jednostranné ve prospěch dodavatele, ale je zapotřebí zohlednit i spotřebitele.

V současné době se hovoří také o právu na dobrou správu, kde se jedná o efektivní činnost státních orgánů. Je zapotřebí zajistit, aby se mohl občan svého práva domáhat kvalitně a přiměřené lhůtě, protože státní orgány fungují pro každého občana a nikoliv naopak.

V současné době se také často hovoří o právu na příznivé životní prostředí, které je upraveno čl. 35. Listiny základních práv a svobod. Z tohoto článku vyplývá, že každé osobě náleží právo na příznivé životní prostředí. Dále se zabývá úpravou sdělování informací občanům stavu životního prostředí. Stanovuje, že každý má právo se včas dozvědět veškeré informace ohledně stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Naopak při vykonávání svých práv není možné poškozovat ani ohrožovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem[22] Tímto právem se

zabývá také Ústava České republiky v čl. 7., kde uvádí, že stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství [22].

3. ZAKOTVENÍ LIDSKÝCH PRÁV V PRÁVNÍM ŘÁDU ČESKÉ REPUBLIKY

V České republice se objevuje značné množství dokumentů, které vytvářejí základní právní rámec, podle kterého jsou lidská práva upravena. Na našem území je také ratifikováno poměrně mnoho mezinárodních dokumentů, mezi které patří Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Evropská úmluva, Evropská charta a mnoho dalších dokumentů.

3.1 Ústava České republiky

Ústava České republiky byla přijata Českou národní radou dne 16. 12. 1992, její platnost nastala 1. 1. 1993 současně se vznikem nového samostatného státu České republiky. Česká republika je svrchovaným, jednotným demokratickým, ale také právním státem, který zaručuje úctu k právům i svobodám každého člověka a občana.

Ústava České republiky je tvořena Preambulí a 113 články, které jsou rozděleny do osmi hlav. Preambule, neboli vstupní prohlášení, ve kterém je uveden odkaz na tradice české státnosti, ale také státnosti československé. V Preambuli je také zakotveno odhodlání budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku podle moderních hodnot a ideálů. První hlava je tvořena základními ustanoveními [22].

V České republice se vychází z toho, že zdrojem veškeré moci je lid, tato moc je vykonávána prostřednictvím jednotlivých orgánů státní moci zákonodárné, výkonné a soudní. Ústava také ovlivňuje politický systém, který je založen na svobodném a dobrovolném vzniku politických stran, které jsou povinny dodržovat základní principy demokracie, ale také odmítat násilí k prosazování svých zájmů a názorů.

Ústavu je možné upravit nebo doplnit pouze na základě ústavního zákona. Změna podstatných částí ústavy v demokratickém a právním státě je nepřístupná. Česká republika se zavázala dodržovat závazky, které jsou pro ni vyplývající z mezinárodního práva. Vyhlášenou mezinárodní smlouvu musí nejprve Česká republika ratifikovat, tímto se pak zaváže, jelikož se mezinárodní smlouva stala součástí právního řádu České republiky a stane-

li se, že zákon České republiky stanovuje něco jiného. V tomto případě se je zapotřebí řídit mezinárodní smlouvou.

Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod. V České republice jsou tato základní práva a svobody pod ochranou soudní moci. Z toho také vychází myšlenka, že každý občan může činit to, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá.

3.2 Listina základních práv a svobod

Základní dokument garantující dodržování lidských práv a svobod je Listina základních práv a svobod, která byla přijata Federálním shromážděním Československé federativní republiky dne 9. 11. 1991. Listina základních práv a svobod nabyla účinnosti na základě dvou legislativních aktů. Prvním legislativním aktem byl ústavní zákon, který uvozuje Listinu základních práv a svobod, druhým legislativním krokem byla sama Listina základních práv a svobod. Tato Listina je nadřazena dalším právním úkonům a tyto úkony se jí musí přizpůsobit. Listina upravuje ústavní právo hmotné, ale také další normy ústavního práva, které mají povahu institucionální, organizační, procedurální, ale také organizační. Listina základních práv a svobod je považována za samostatný dokument, který je nezávislý na ústavním zákoně č. 23/1991 Sb., ale přesto tento zákon, neurčil, jakým postupem mohou být přijímány nebo měněny součásti této Listiny [8].

Mezi základní znaky Listiny základních práv a svobod je možnost přímé aplikace a vynutitelnosti ustanovení, která jsou v Listině uvedena. Aby bylo možné ústavní předpis aplikovat, je zapotřebí splnění dvou požadavků. Prvním je hmotně-právní požadavek, který spočívá v koncipování předpisu koncesně, aby bylo možné provést přezkoumání, zda daný zákon respektuje Listinu základních práv a svobod, která musí být za každých podmínek respektována a nepřipouští žádné výjimky. Druhý předpoklad je procesně-právní, který je zaručen přítomností nezávislého státního orgánu, který má pravomoc přezkoumat soulad právních norem s přijatelnými závazky. Tímto nezávislým soudním orgánem je Ústavní soud se sídlem v Brně [8].

Listinu je možné interpretovat dvojím způsobem. První možností je pohlížet na tuto listinu jako na maximum, které je možné za určitých podmínek regulovat. V druhé možnosti Listina stanoví podstatu daného institutu a je více programově řízena a právní úpravy je

možné provádět úpravy oběma směry, a to i za rámec dané Listiny. V tomto případě je zapotřebí vytvořit novelizaci, která vyřeší danou otázku s určitým časovým předstihem.

Z Listiny vyplývají převážně práva, ale je zapotřebí si uvědomovat, že z těchto práv vyplývají i povinnosti a určitá omezení, která jsou nutná k ochraně práv a svobod. Většinou je za povinnou osobu označován stát a jeho orgány. Je však možné sem zařadit i orgány veřejné moci. V některých ustanoveních Listiny základních práv a svobod se také setkáváme s tím, že povinnosti nebo omezení jsou ukládány jiným osobám než státu, ale většinou každému. Listina základních práv a svobod společně s Ústavou České republiky vytvářejí základy našeho právního řádu, neboli ústavnost. Naší povinností je respektovat tuto ústavnost, ale také ji chránit státními orgány. Pro ochranu ústavnosti byl zřízen Ústavní soud České republiky.

Struktura Listiny základních práv a svobod:

- a) Preambule
- b) Hlava první – obecná ustanovení
- c) Hlava druhá – lidská práva a základní svobody
- d) Hlava třetí – práva národnostních a etnických menšin
- e) Hlava čtvrtá – hospodářská, sociální a kulturní práva
- f) Hlava pátá – právo na soudní a jinou právní ochranu
- g) Hlava šestá – ustanovení společná

Listina základních práv a svobod je tvořena 44 články, které jsou rozděleny do šesti hlav. Součástí Listiny je Preambule, která uznává neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona, navazuje na obecné hodnoty a tradice, které podporují demokracii. Také upozorňuje na doby, kdyby byla lidská práva a základní svobody potlačovány. Listina základních práv a svobod vkládá naději do zabezpečení těchto práv společným úsilím všech svobodných národů. Vychází z práva českého národa na sebeurčení, připomíná svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého života na Zemi. Vyjadřuje vůli, aby se Česká Republika důstojně řadila mezi státy, které tyto hodnoty cítí a usnesla se na této Listině základních práv a svobod [22]. V této preambuli se Listina

odvolává na neporušitelnost práv člověka, občana, ale také na svrchovanost této Listiny. Uvádí období, kdy docházelo k potlačování lidských práv a základních svobod.

Z Listiny základních práv a svobod vyplývá, že lidská práva je zapotřebí chápat jako nezadatelná, nepromlčitelná, nezcizitelná a nezrušitelná. Tato Listina sama o sobě nevytváří práva a svobody, ale pouze deklaruje práva, která existují nezávisle na Listině základních práv a svobod. Většina práv náleží každému, ale některá práva lze přiznat jen občanům České republiky.

Listinu můžeme považovat za velmi důležitý dokument, který upravuje problematiku lidských práv, ale zabývá se také některými problémovými oblastmi, například zákonem, který může určovat podmínky, ale také omezení pro výkon některých povolání či činností. Z tohoto zákona přesně nevyplývá, o jaká omezení by se mělo jednat. Ale je zapotřebí si uvědomit, že důvody politické nebo náboženské jsou v tomto případě nepřijatelné. Tuto skutečnost uvádí Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Listinu základních práv a svobod je zapotřebí chápat jako součást ústavního pořádku České republiky. Dále podle čl. 10 Ústavy České republiky ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách zavazují Českou republiku k jejich dodržování. Jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem [8]. V čl. 3 je uvedeno, že Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky. Listina základních práv a svobod společně s Ústavou České republiky se promítá do řady dalších právních předpisů, zejména do „obyčejných“ zákonů. Z toho vyplývá, že tyto dva dokumenty zasahují do celého právního systému České republiky.

Listina základních práv a svobod definuje Českou republiku za demokratický právní stát, protože v Listině jsou uvedeny základní principy demokratického právního státu. Mezi tyto principy lze začlenit rovnost lidí, státní moc je možné uplatnit v mezích zákona, také uvádí, že právo může být omezováno pouze zákonem a to tak, aby byla zachována základní práva a svobody.

Hlavním a základním právem, bez kterého by nebylo možné hovořit o lidských právech, je právo na život. Od práva na život se odvíjejí všechna ostatní práva s tímto právem je úzce spjat zákaz trestu smrti.

První hlava Listiny, která se nazývá Obecná ustanovení, vyjadřuje pohled na základní dimenzi všech lidských práv, tedy na vztah státu a člověka či občana a naopak vztah občana ke státní moci. Podle této hlavy Listiny jsou lidé svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Hlava druhá, nazvaná Lidská práva a svobody, se člení na dva oddíly. První oddíl – Základní lidská práva a svobody – obsahuje výčet fundamentálních práv a svobod, jež jsou absolutní a přirozená. Oddíl druhý je nazván Politická práva, to práva jsou dána státem (nikoliv tedy samotnou přirozeností člověka) a jsou to proto práva občanská nebo demokratická. Hlava třetí je označena Práva národnostních a etnických menšin a stanoví individuální i kolektivní práva příslušníků těchto menšin. Hlava čtvrtá s názvem Hospodářská, sociální a kulturní práva obsahuje vedle těchto práv i práva týkající se životního prostředí. Pro tato práva je typické, že se jich lze dle čl. 41 odst. 1 Listiny většinou domáhat pouze v mezích zákonů, které je provádějí. Hlava pátá nazvaná Právo na soudní či jinou ochranu představuje základní procesní práva důležitá pro důsledné chápání právního státu. Poslední, hlava šestá Listiny, nazvaná Ustanovení společná obsahuje interpretační pravidla, výjimky a omezení některých práv a svobod a též ustanovení práva azylu [22].

Důležitou součástí Listiny je také právo na soudní a jinou právní ochranu, která zaručuje presumpci nevinu, právo vyjádřit se k důkazům, právo na obhajobu a právo na rozhodování o vině a trestu náleží soudům. Každý občan má také právo na náhradu škody, pokud mu je způsobena nějakým nezákonným postupem státu [22].

3.3 Všeobecná deklarace lidských práv

Organizace spojených národů přijala dne 10. 12. 1948 rezolucí číslo 217/3 Všeobecnou deklaraci lidských práv a svobod, která byla vyjádřením a shodou mnoha států co si představit pod pojmem lidská práva a svobody.

Všeobecná deklarace lidských práv je dokument, který je právně nezávazný. Podle některých osob je možné považovat deklaraci za závaznou jako právní obyčej. Tento dokument je považován za významný katalog lidských práv. Státy se přijetím Všeobecné deklarace zavázaly, že v oblasti lidského práva a svobod budou postupovat v souladu s touto Deklarací.

Všeobecnou deklaraci lidských práv přijalo velké množství států, například Afghánistán, Argentina, Čína, Dánsko, Dominikánská republika, Ekvádor, Egypt, Etiopie, Filipíny, Francie, Lucembursko, Mexico, Nikaragua, Nizozemsko, Nový Zéland, Norsko, Pákistán, Uruguay a Venezuela. Některé státy se hlasování naopak zdržely: Bělorusko, Československo, Jihoafrická unie, Jugoslávie, Polsko, Saúdská Arábie, Sovětský svaz a Ukrajina.

Všeobecná deklarace je uvedena preambulí ve znění: „U vědomí toho, že uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě, že zneuznání lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím svědomí lidstva ... je nutné, aby lidská práva byla chráněna zákonem ... všeobecné uznání a zachování lidských práv a svobod má nesmírný význam ... Valné shromáždění vyhláší tuto deklaraci lidských práv jakožto společný cíl pro všechny národy a všechny státy ... vyučováním a výchovou rozšířit úctu k těmto právům a svobodám a zajistit postupnými opatřeními vnitrostátními i mezinárodními jejich všeobecné a účinné a uznávání a zachovávání jak mezi lidem členských států samých, tak i mezi lidem území, jež jsou pod jejich pravomocí“ [23].

Všeobecná deklarace je složena z 30 článků, které se zabývají právy občanskými, kulturními, sociálními, ekonomickými, politickými a samozřejmě také uvádí principy ochrany těchto práv. Deklarace se odvolává na to, že lidé se rodí svobodní, rovní i důstojní v právech. Také uvádí, že každý má všechna práva a všechny svobody stanovené Deklarací, bez jakéhokoliv rozdílu rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení [23].

3.4 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Evropská úmluva je považována za podstatný dokument upravující lidská práva. Byla přijata v rámci Rady Evropy dne 4. listopadu 1950 v Římě. Průběhem doby byla doplněna 14 protokoly. Velmi zásadní je Protokol č. 11, kterým byla zrušena Evropská komise pro lidská práva. Nadále zajišťuje plnění závazků z Evropské úmluvy pouze Evropský soud pro lidská práva. Pravomoc Soudu se vztahuje na všechny věci týkající se výkladu a použití Úmluvy.

Jednotlivé protokoly, které byly postupně přijímány k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, utvářejí jednotlivé a samostatné mezinárodní smlouvy, které je zapotřebí v jednotlivých státech ratifikovat, aby byly platné na území tohoto státu.

Evropská úmluva se zabývá hlavně politickými a občanskými právy. Ale naopak hospodářská, sociální a kulturní práva byla přijata jako součást Evropské sociální charty z roku 1961.

Evropská úmluva deklaruje právo na život, zákaz mučení, otroctví a nucených prací, právo na svobodu a osobní bezpečnost, právo na spravedlivé řízení, uložení trestu jen na základě zákona, právo na respektování soukromého a rodinného života, svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, svobodu projevu, svoboda shromažďovací a sdružovací, právo uzavřít manželství, právo na účinný právní prostředek nápravy, zákaz diskriminace následně poté byla doplněna hospodářská, sociální a kulturní práva.

3.5 Charta základních práv Evropské unie neboli Evropská charta

První myšlenky o tom, že by mohl být v rámci Evropské Unie vytvořen katalog lidských práv, byly vysloveny na summitu Rady Evropy, který se konal v Kolíně nad Rýnem v roce 1999. Následně na dalším zasedání Rady Evropy v Tampere bylo stanoveno složení a orgán, který měl následně vypracovat předběžný návrh charty základních práv Evropské unie.

Pověřeným orgánem se stal Konvent, který se skládal ze 62 členů, kteří byli tvořeni ze čtyř skupin lidí, a to následujícím způsobem: 15 zástupců hlav států nebo vlád členských zemí, 1 zástupce předsedy Evropské komise, 16 členů Evropského parlamentu a 30 členů národních parlamentů členských států. Předsedou Konventu byl zvolen Roman Herzog. Zasedání konventu probíhalo v Bruselu v období od prosince 1999 do října 2000. Mimo členy konventu se na vytváření evropské charty podílely také další subjekty například Evropský soud pro lidská práva, soudní dvůr a také Rada Evropy tyto instituce měly především roli pozorovatelů [8].

Návrh Evropské charty byl schválen a také jednomyslně přijat při zasedání Rady Evropy 13. až 14. října 2000 v Biarritzu. Následně byl zaslán dalším orgánům Evropské Unie, kterými byl Evropský parlament a Evropská komise. Dne 7. prosince 2000 došlo

k přijetí Listiny základních práv Evropské unie v Nice. Při zasedání Rady Evropy poté nastalo slavnostní přijetí Charty základních práv Evropské unie neboli Evropské charty. V současné době je Evropská charta pouze deklarací, která není právně závazná. Evropská charta byla také zařazena jako za součást Smlouvy o Ústavě Evropy, která zatím ještě nevstoupila v platnost. Může vstoupit v platnost, pokud dojde ve všech členských státech k ratifikaci Lisabonské smlouvy.

Evropská Charta obsahuje i nová práva, která nebyla v předešlých dokumentech zakomponována, protože byla teprve v nedávné době zformulována. Mezi tato práva je možné zařadit zakáz klonování lidských bytostí nebo také právo na správnou správu.

Evropská charta je na začátku uvedena preambule, ve které je uvedeno: Unie, vědoma si svého duchovního a morálního dědictví, se zakládá na nedělitelných a všeobecných hodnotách lidské důstojnosti, svobody, rovnosti a solidarity. Spočívá na zásadách demokracie a právního státu. Do středu své činnosti staví jednotlivce tím, že zavádí občanství Unie, vytváří prostor svobody, bezpečnosti a práva. Evropská charta je tvořena sedmi hlavami a 54 články, které jsou do nich děleny. Členové Konventu se snažili tento dokument vytvořit pomocí jednoduchých a srozumitelných vět, aby se stala snadno přístupná a srozumitelná všem lidem, kteří by tak měli možnost se zásadními v ní stanovenými ztotožnit. Ale díky tomuto kroku došlo i k tomu, že některé články nejsou zcela jasně ustanoveny, a proto k Chartě Evropské unie byl vytvořen dokument Komentář k Chartě, který není žádným způsobem právně závazný, slouží pouze k bližšímu dovysvětlení jednotlivých článků. V Evropské chartě také dochází k tomu, že nějaká práva souvisí také s Evropskou úmluvou, která ve druhé hlavě zaručuje: „ Pokud tato Charta obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou o Ochráně lidských a základních svobod, je smysl a rozsah těchto práv stejný, jako smysl a rozsah práv stanovených touto Úmluvou. Toto ustanovení nebrání, aby bylo právo Unie poskytovalo širší ochranu

Evropská Charta byla sestavována, aby do budoucna bylo možné docílit právní závaznosti této Charty, která stanovuje především práva, ale také i povinnosti.

Struktura Evropské charty:

- a) Preambule
- b) První hlava – Důstojnost

- c) Druhá hlava – Svobody
- d) Třetí hlava – Rovnost
- e) Čtvrtá hlava – Solidarita
- f) Pátá hlava – Občanská práva
- g) Šestá hlava – Justice
- h) Sedmá hlava – Všeobecná ustanovení

3.6 Mezinárodní pakty

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech byl přijat Organizací spojených národů v New Yorku v roce 1966. Je složen ze šesti částí, které jsou tvořeny 31 články. Do Mezinárodního paktu byly přejaty myšlenky ze Všeobecné deklarace lidských práv, která uvádí ideál svobodné lidské bytosti, která je osvobozena od svého strachu a nouze. Je možné dosáhnout jen za vytvoření podmínek, v nichž bude moci každý svých hospodářských, sociálních, a kulturních, jakož i svých práv občanských a politických [19].

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech byl přijat v rámci mezinárodní Organizace spojených národů v New Yorku v roce 1966. Je rozdělen do šesti částí, které obsahují 53 článků. Tento mezinárodní pakt zaručuje přirozenou důstojnost, rovnost a nezcizitelná lidská práva. Vychází z myšlenky Všeobecné deklarace lidských práv, kterou je ideál svobodné lidské bytosti těšící se občanské, politické svobodě a svobodě od strachu je možné dosáhnout jen tehdy, budou-li dosaženy podmínky, v nichž bude moci každý svých občanských a politických práv [19].

3.7 Ochrana lidských práv

Základem ochrany jakéhokoliv práva jsou nezávislé státní orgány, většinou je tvoří soustava soudů na území daného státu. Mezi hlavní úkoly soudů patří poskytování ochrany práv a svobod jednotlivým osobám. Také mají za úkol udržování právního pořádku v zemi.

Soudy se musí řídit pouze těmi činnostmi, které jsou stanoveny v zákoně, tedy přesnými metodami, které pro ně vyplývají.

Soudy se zabývají projednáváním již konkrétních sporů mezi fyzickými nebo právníckými osobami. Sama Listina základních práv a svobod stanovuje v čl. 36 článku právo na soudní řízení.

Pokud se jedná o soudce, kteří tuto funkci vykonávají za účelem povolání, musí splňovat několik povinností, mezi které patří určitá praxe, právnícké vzdělání, složení justiční zkoušky a také bezúhonná pověst.

Soustava soudů v České republice je tvořena souhrnem veškerých obecných soudů. Mezi jednotlivými obecnými soudy jsou vytvořeny určité vazby. V České republice je možné rozpoznat hierarchii soudů podle, které jsou rozděleny do čtyř stupňů. Ty jsou tvořeny Nejvyšším soudem a Nejvyšším správním soudem, vrchními, krajskými a okresními soudy. Na našem území se nachází také Ústavní soud České republiky, který je samostatným orgánem a není možné ho považovat za součást soustavy obecných soudů. Nad obecnými soudy má dohled ministerstvo spravedlnosti.

Ústavní soud je státní orgán, který je založen za účelem ochrany ústavnosti České republiky. Je tvořen patnácti soudci, kteří jsou jmenováni prezidentem České republiky společně se souhlasem senátu. Soudci ústavního soudu jsou jmenováni na funkční období v délce 10 let. Tento soud může rozhodovat dvěma způsoby. V plénu, neboli v přítomnosti všech 15 ústavních soudců. Tímto způsobem se většinou rozhoduje v případech zrušení zákona. Dalším způsobem je rozhodování v tříčlenných senátech, většinou se jedná o ústavní stížnosti.

Kompetence ústavního soudu jsou přesně vymezeny v Ústavě České republiky. Mezi tyto kompetence patří převážně jednání o zrušení zákona nebo jeho části, pokud je v rozporu s Ústavou nebo jiným ústavním zákonem. Další významnou kompetencí je zrušení protizákonného předpisu, pokud je v rozporu s Ústavou. Další nedílnou součástí je rozhodování o ústavních stížnostech proti rozhodnutí soudu či jiného státního orgánu z důvodu ústavně zaručených práv a svobod, které podávají fyzické nebo právnícké osoby.

Další významnou institucí z hlediska ochrany lidských práv je Evropský soud pro lidská práva. Sídlo Soudu se nachází ve Štrasburku. Hlavním cílem tohoto soudu bylo

projednávání činů, kterými docházelo k porušení Evropské úmluvy. Po založení Evropského soudu pro lidská práva fungoval odlišný kontrolní mechanismus. Součástí tohoto Soudu byla také Evropská komise pro lidská práva. Jejím účelem bylo projednávání jednotlivých stížností, které jsou zasílány a následně prověřovány veškeré skutečnosti a popřípadě se stížnost vyřeší smírným řešením sporu. Soud poté následně projednával případy, které mu předložila Komise nebo nějaký smluvní stát. Vzhledem k velkým zdržením a značné pomalosti tohoto soudního systému, byl upraven protokolem č. 11 k Úmluvě o ochraně základních lidských práv a svobod. Od 1. listopadu roku 1998 došlo k úpravě kontrolního mechanismu. V současné době funguje pouze jediný orgán stálý soud, který projednává stížnosti. Kontrola správnosti rozhodnutí náleží Výboru ministrů Rady Evropy.

Stížnosti u Evropského soudu pro lidská práva se mohou přijmout za určitých podmínek. Nejprve je zapotřebí vyčerpat veškeré vnitrostátní opravné prostředky. Stížnost můžeme podat nejpozději do šesti měsíců od posledního vnitrostátního rozhodnutí. Tato stížnost nesmí být podána anonymně. Je také zapotřebí, aby tato stížnost nebyla projednávána jinou mezinárodní organizací, nebo v současné době není řešena jinou soudní organizací. Nedovolené je také podat stížnost, kterou nemůžeme podložit, nebo je neslučitelná s nějakým ustanovením Úmluvy.

Evropský soud pro lidská práva je jedna z největších mezinárodních soudních orgánů, každý smluvní stát má svého soudce, v současné době je přibližně přes 40 soudců. Může dojít i k situaci, kdy některý smluvní stát nemá svého zástupce nebo naopak jich má několik. Veškeré smluvní strany navrhují až tři kandidáty, samozřejmě mohou navrhnout i osobu jiné národnosti, z těchto kandidátů jsou poté soudci voleni Parlamentním shromážděním Rady Evropy. Soudci jsou voleni na 6 let, je možné znovuzvolení do funkce. Soudci mohou být voleni do 70 let.

K Evropskému soudu pro lidská práva lze podat dva typy stížností: mezistátní stížnost a individuální stížnost. Mezistátní stížnost může podat každý stát, který je smluvní stranou Úmluvy. Jejím obsahem je oznámení údajného porušení ustanovení jinou smluvní stranou.

Individuální stížnost má právo podat každá fyzická osoby, nevládní organizace nebo skupina jednotlivců. Fyzická osoba může podat stížnost, pokud se stala obětí porušení práva přiznaného Úmluvou. Stěžovatelem může být také nevládní organizace, která si však nemůže stěžovat na porušení práv svých členů, mají-li tato práva individuální charakter. Stížnost

mohou podat také skupiny osob, například rodiče, kteří se dovolávají porušení práva na vzdělání svých dětí. Stěžovatel musí být obětí vnitrostátního rozhodnutí. Mezi porušením Úmluvy a jejích protokolů a stěžovatelem musí být dostatečný přímý vztah.

Ohledně přijetí individuálních stížností rozhoduje tříčlenný Výbor, který ji buď jednomyslně přijme a nebo odmítne. Následně je pak tato stížnost předána sedmičlennému Senátu, rozhoduje o meritu dané stížnosti. Senát také rozhoduje o mezistátních stížnostech. Pokud se jedná o závažnou nebo komplikovanou kauzu, může být podstoupena Velkému senátu, který je složen ze sedmnácti soudců. Rozsudek Velkého senátu považujeme za konečný. Naopak proti rozsudku sedmičlenného senátu je možné se do třech měsíců ve výjimečných případech sporné stížnosti odvolat a požádat o projednání velkým senátem.

4. Zhodnocení právní úpravy lidských práv

V České republice je značné množství dokumentů, které upravují problematiku lidského práva. Je zde vytvořen právní rámec, který upravuje lidská práva. Za jeho základní dokumenty je možné považovat Listinu základních práv a svobod společně s Ústavou České republiky.

V současné době je platné značné množství mezinárodních dokumentů, které mají přednost před „obyčejnými“ zákony, pokud jsou s nimi v rozporu. Mezi tyto dokumenty patří například Evropská úmluva nebo přijaté Organizací spojených národů, které nás také zavazují k dodržování určitých lidských práv.

Z hlediska právní úpravy je na území České republiky značné množství dokumentů, které přesně vymezují, jaká práva náleží každému. Je spíše zapotřebí se zaměřit na dodržování lidských práv. Pokud by došlo k jejich porušení, tak ihned sjednat nápravu pomocí nestranného soudního systému České republiky.

V rámci Ministerstva zahraniční věcí funguje odbor lidských práv a transformační politiky. Jeho cíle jsou definovány v koncepci zahraniční politiky České republiky a také v koncepci lidských práv. Tento odbor se zabývá problematikou lidského práva a základních svobod z hlediska mezinárodních organizací, mezi které patří Organizace spojených národů, Rada Evropy a také Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě. Mezi její hlavní úkoly patří sledování vývoje mezinárodního vývoje lidského práva a zajišťování, aby nové mezinárodní dokumenty byly v České republice ratifikovány. Musí zajistit plynulý přechod informací mezi státními orgány a institucemi, které mají za úkol problematiku lidských práv neustále sledovat. Mezi tyto organizace patří zejména Rada vlády pro lidská práva, výbory, Rady vlády pro národnostní menšiny, Veřejný ochránce práv, ale také Nejvyšší soud ČR spolu s Ústavním soudem a mnoho dalších organizací. Mezi významné funkce tohoto odboru patří sledování stížností u Evropského soudu pro lidská práva, konkrétně stížností proti České republice.

V České republice má i své místo ministr pro lidská práva, kterým je v současné době Michael Kocáb. Jeho hlavním cílem je zastupovat Českou republiku v otázce lidských práv na mezinárodních jednáních, ale také řešit otázky lidských práv na území České republiky a dojde-li k jejich porušení, ihned sjednat nápravu popřípadě předložit návrh, jak by se dalo předejít proti právnímu jednání.

Dalším vyznaným orgánem, který se zabývá ochranou práva, je Veřejný ochránce práv neboli ombudsman, v současné době tuto funkci zastává Otakar Motejl. V České republice je Veřejný ochránce práv volen zákonodárným sborem, kterému je odpovědný. Toto centrální působení znamená, že řeší veškeré oblasti a není zaměřena pouze na jednu oblast práva.

V České republice byl úřad Veřejného ochránce lidských práv zřízen na základě zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Zákon přesně stanoví způsob volby. Volena může být osoba, která má státní občanství České republiky, věk 40 let a náleží jí právo volit. Ombudsman musí být nadstranická osoba, proto nesmí být členem žádné politické strany. Je volen na šestileté období s tím, že může být zvolen maximálně na dvě po sobě následující období. Ombudsmana volí Poslanecká sněmovna ze dvou kandidátů, kteří jsou navrhováni Senátem a prezidentem republiky. Po svém zvolení skládá slib předsedovi poslanecké sněmovny a tomu je také po dobu svého funkčního období zodpovědný.

Veřejným ochráncem práv by měla být především osoba nezávislá, bezúplatná a hlavním cílem jeho funkce je zajišťování ochrany práv a zájmů občanů. Ombudsmovi nenáleží žádné přímé donucovací prostředky, aby mohl ihned zjednat nápravu, ale tuto nápravu potom požaduje po konkrétním státním orgánu nebo na orgánu, který mu je nadřazen. Nedojde-li tímto k nápravě, je tato věc předložena vládě. Veřejný ochránce je naopak vázán mlčenlivostí. Pokud se ve své funkci od občana dozví nějakou osobní věc, nesmí tuto osobní informaci nikomu poskytnout. Naopak ohledně své činnosti musí pravidelně informovat Poslaneckou sněmovnu v intervalu jednou za čtvrt roku.

Ze zákona náleží ombudsmanovi nejen sjednávat nápravy jednotlivých pochybení, ke kterým došlo, ale také by měl získané poznatky aplikovat do svých návrhů, které by vedly ke zlepšení a mohly by zabránit původnímu problému, který byl způsoben. Pomocí těchto poznatků zpracovává také souhrnné zprávy, které jsou předávány Poslanecké sněmovně, poté následně i Senátu, prezidentovi republiky a dalším orgánům. Součástí těchto zpráv jsou také problémy, které byly zjištěny a mohou vést k nespokojenosti nebo ztěžují přístup k nějakým právům a signalizovat případné nedostatky nějaké legislativní úpravy.

Podle mého názoru je v České republice právní úprava lidského práva provedena dostatečně. Spíše je v současné době zapotřebí zaměřit se na dodržování lidských práv, které náleží každé osobě, aby byla dodržována a nedocházelo k porušování lidských práv. Pokud

dojde k porušení těchto práv je možné obrátit se na nezávislou soudní moc, která zaručuje ochranu lidských práv.

Závěr

V této práci jsme se pokusila vystihnout ucelený pohled na lidská práva, ale také následně na jeho ochranu, která je upravena Ústavou České republiky. Zaměřila jsem se na vymezení lidského práva společně s vývojem lidských práv, který je sám o sobě velmi zajímavým, ale také rozsáhlým tématem.

Ve vývoji lidských práv jsem pronikla až do středověké Anglie, kde jsem postupně nacházela první písemné dokumenty, které začínaly řešit tuto problematiku. Tyto dokumenty se v průběhu několika století postupně upravovaly. Následně byly vytvářeny první deklarace převážně v období osvícenectví.

Cílem práce bylo zaměřit se na Listinu základních práv a svobod, Evropskou úmluvu, Všeobecnou deklaraci lidských práv a další mezinárodní dokumenty upravující lidská práva na území České republiky.

Práci jsem rozdělila do čtyř částí, kde se v první části věnuji vymezení pojmu lidského práva, které náleží každé osobě již od jejího narození bez ohledu na její národnost, náboženství nebo rasu. Podle Listiny základních práv a svobod jsem provedla následné rozdělení na osobní práva a svobody, politická práva, sociální, hospodářská a kulturní práva, práva národnostních menšin, ale také pojednávám o právu na soudní či jinou ochranu.

Poté jsme se zaměřila na jednotlivé dokumenty, které řeší úpravu lidských práv. Základním právním předpisem je v České republice Listina základních práv a svobod, která spolu s Ústavou České republiky tvoří základy ústavního pořádku České republiky. Následně jsem se v bakalářské práci zaměřila na další významné mezinárodní dokumenty platné na území České republiky.

V poslední části jsme se zaměřila na zhodnocení právní úpravy lidského práva v České republice, kdy pojednávám o jednotlivých státních orgánech, které se problematikou lidských práv zabývají. Mezi tyto orgány patří například ministr pro lidská práva. Soudní a jinou ochranou jsem se zajímala hlavně z důvodu, že na území České republiky dochází

také k porušování lidských práv. Lze se setkat s porušením práva na ochranu osobnosti, vlastnického práva, práva na spravedlivý soud apod.

Použitá literatura:

1. Balaš, V., Blahož, J., Klíma, K.: *Srovnávací ústavní právo*, Praha: ASPI, 2007
2. Blahož, J.: *Sjednocující se Evropa a lidská a občanská práva*, Praha: ASPI, 2005
3. Hubálková, E.: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika. Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva*, Linde, Praha, 2003
4. Charta základních práv Evropské unie, internet dne 21. 11. 2008:
http://www.evropska-unie.cz/cz/file_system/folder.asp?folder_id=3
5. Klavík, J.: *Vybrané kapitoly ze soukromého práva I.*, Pardubice: Univerzita Pardubice, 1998
6. Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V., Telec, I.: *Lexicon občanského práva*, Ostrava: Sagit, 2001
7. Gerloch, A., Hřebejk, J., Zoubek, V.: *Ústavní systém České republiky*, Praha: Prospektum, 1994
8. Klíma, K.: *Ústavní právo*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006
9. Klíma, K.: *Státověda*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2006
10. Klokočka, V.: *Ústavní systémy evropských států (srovnávací studie)*, Praha: Linde Praha, 2006
11. Komárková, B.: *Původ a význam lidských práv*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990
12. Nález Ústavního soudu České republiky č. 269/1996 Sb., ve věci návrhu na zrušení ustanovení § 250f občanského soudního řádu
13. Outláš, V.: *Právo Evropské Unie*, Plzeň, Aleš Čeněk, 2008
14. Pomahač, R.: *Evropské právo (stručný přehled)*, Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 2003
15. Pomahač, R.: *Evropské veřejné právo*, Praha: ASPI Publishing, 2004
16. Schelle, K.: *Základy práva*, Brno: Masarykova Univerzita, 1994
17. Sudre, F.: *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*, přel. J. Malenovský, Brno: Masarykova univerzita, 1997
18. Šišková, N.: *Dimenze ochrany lidských práv v EU*, Praha: ASPI Publishing, 2003
19. vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
20. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění protokolů na tuto Úmluvu navazujících
21. ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
22. usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
23. Všeobecná deklarace lidských práv, internet dne 21. 11. 2008
<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>:
24. Zoubek, V., Pinz, J., Mikule V.: *Základy práva*, Pardubice: Univerzita Pardubice, 1996